महाराष्ट्र शासन

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग

राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, महाराष्ट्र

७०८ सदाशिव पेठ, कुमठेकर मार्ग, पुणे ४११०३०

संपर्क क्रमांक (०२०) २४४७ ६९३८ E mail: evaluationdept@maa.ac.in

---

Question Bank

Standard :- 12th

Subject :- राज्यशास्त्र

सूचना

१. फक्त विद्यार्थ्यांना प्रश्नप्रकारांचा सराव करून देण्यासाठीच

२. सदर प्रश्नसंचातील प्रश्न बोर्डाच्या प्रश्नपत्रिकेत येतीलच असे नाही याची नोंद घ्यावी.

Question Bank

Standard - 12th

Subject - राज्यशास्त्र (42)

March 2021

==

प्रकरण-पहिले 1991 नंतरचे जग

प्रश्न.1.अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) .... मध्ये बर्लिनची भिंत पाडण्यात आली.

(1988,1989,1990,1991)

2) सोविएत युनियनचे विघटन........... मध्ये झाले.

(1989,1990,1991,1992)

3) सोव्हिएत युनियनच्या विघटनानंतर जगामध्ये .... आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेचा उदय झाला.

(एकध्रुवीय, द्विध्रुवीय,बहुध्रुवीय,प्रादेशिक)

4) ....मध्ये इराकने कुवेतवर आक्रमण केले.

(1987,1988,1989,1990)

5) New World Order ही संज्ञा सर्वप्रथम.....यांनी वापरली.

(जॉर्ज बुश, विल्सन, चर्चिल,बराक ओबामा)

6) फ्रान्सिस फुकुयामा यांनी .... हा सिद्धांत मांडला.

(इतिहासाचा अंत, राज्यशास्त्राचा अंत, समाजशास्त्राचा अंत,मानववंशशास्त्राचा अंत)

7) अमेरिकन समाजशास्त्रज्ञ .... यांनी सत्तेचे दोन प्रकारात विभाजन केले.

(फ्रान्सिस फुकुयामा, जोसेफ नाय,जॉर्ज बुश, विल्सन)

8) सक्तीपेक्षा आकर्षण निर्माण करून स्वतःचे ध्येय साध्य करण्याची क्षमता म्हणजे........ होय.

(हार्ड पॉवर, सॉफ्ट पॉवर, ग्रीन पॉवर, वाईट पॉवर)

9) पिझ्झा बर्गर शैक्षणिक अंतरजाल ही ....ची उदाहरणे आहेत.

(हार्ड पॉवर, सॉफ्ट पॉवर, ग्रीन पॉवर,वाईट पॉवर)

10) 1993 मध्ये जागतिक मानवी हक्क परिषद ....येथे पार पडली.

(शिकागो, व्हिएन्ना, जोहान्सबर्ग, स्वीडन)

11) .... रोजी अमेरिकेतील न्यूयॉर्क ट्रेड सेंटर येथे दहशतवादी हल्ला झाला.

(11सप्टें 2001, 11 सप्टें2002,11सप्टें2003,11 सप्टें 2004)

12) .... मध्ये मयुनिक येथे इस्रायलच्या ऑलंपिक संघावर पॅलेस्टिनी दहशतवाद्यांनी हल्ला केला.

(1971,1972,1973,1974)

13) .... मध्ये अमेरिकेने 'दहशतवादी लढाई' विरुद्ध अफगाणिस्तान सोबत युध्द पुकारले.

(2001, 2002,2003,2004)

14) One Belt one Road ही योजना .... देशाने राबविली.

(भारत, अमेरिका, चीन, नेपाळ)

15) ASEAN प्रादेशिक संघटनेची स्थापना ......मध्ये झाली.

(1965, 1966, 1967, 1968)

16) ....मध्ये मास्त्रीक्त करार करण्यात आला.

(7 फेब्रुवारी,1991,7 फेब्रुवारी1992,7 फेब्रुवारी1993, 7 फेब्रुवारी1994)

17) युरोपियन संघाचे ....हे अधिकृत चलन आहे.

(डॉलर, हेन, युरो, रुपय)

18) युरोपीय संघामधील युरो हे 28 पैकी .... देशाचे अधिकृत चलन आहे.

(18, 19, 20, 21)

19) 01जानेवारी, 1999 रोजी आंतरराष्ट्रीय बाजारात .... या चलनाचा प्रवेश झाला.

(डॉलर, हेन, युरो, रुपय)

20) शेंगेन करार हा .... साली करण्यात आला.

(1985,1986,1987,1988)

21) शेंगेन करार हा या खेडेगावात करण्यात आला.

(फ्रान्स, बेल्जियम, लक्झेम्बर्ग, जर्मनी)

22) ...... मध्ये ब्रिटनने युरोप संघातून माघार घेतली.

(2015, 2016,2017,2018)

23) युरोपियन संसदमध्ये...... सदस्य पाच वर्षासाठी निवडले जातात.

(751, 756, 768, 789)

24) ...... मध्ये सार्क संघटनेची स्थापना करण्यात आली.

(1984,1985,1986,1987)

25) सार्क संघटनेमध्ये अफगाणिस्तान या देशाचा ...... मध्ये समावेश झाला.

(2005,2006,2007,2008)

26) BIMSTEC ची स्थापना...... मध्ये झाली.

(1995,1996,1997,1998)

27) शांगाय सहकार्य संघटनेची स्थापना ....मध्ये झाली.

(2001, 2002, 2003, 2004)

28) BRICS या संघटनेची स्थापना ...... मध्ये झाली.

(2008, 2009, 2010,2011)

29) शांगाय सहकार्य संघटनेचे भारत आणि पाकिस्तान .... मध्ये सदस्य झाले.

(2015, 2016, 2017, 2018)

30) जी-20 या संघटनेची स्थापना ....मध्ये झाली.

(1996,1997,1998,1999)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

सार्क सदस्य - नेपाळ

शांघाय सहकार्य संघटना - कझाकीस्थान

ब्रिक्स सदस्य - इंग्लंड

बिम्सटेक - चीन

2)

पूर्व तिमोर - इंडोनेशिया

एरिट्रीया - इथिओपिया

मोंटेनियो - चेकोस्लोव्हाकिया

दक्षिण सुदान - सुदान

3)

शैक्षणिक देवाण घेवाण - सॉफ्ट पॉवर

आंतरजाल - हार्ड पॉवर

फुड चेन - सॉफ्ट पॉवर

4)

न्यूयार्क - 9/11

बाली - 2002

मुंबई - 2005

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) 1989 नंतर आंतरराष्ट्रीय संबंधांमधील महत्त्वाचा प्रवाह....

i) द्विध्रुवीयतेचा अस्तii) अशियामध्ये प्रादेशिकता वादाचा उदयiii) अलिप्ततावादाचा अंत

iv) नवीन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेची मागणी

2) मास्त्रीक्त करार संदर्भ.........

i) संयुक्त राष्ट्र शांतता रक्षक दल ii) युरोपीय संघ

iii) अमेरिकेचा कुवेतमध्ये हस्तक्षेप iv)ब्रिक्सची स्थापना

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

१) जेव्हा एक राज्य इतर राज्यावर लष्करी ताकदीच्या वापराने प्रभाव पाडते -

२) जागतिक घडामोडीवर प्रभाव टाकण्याची व स्वतचे हित साधण्याची क्षमता तसेच आंतरराष्ट्रीय राजकरणात महत्वाचे स्थान असलेले राज्य -

३)युगोस्लाव्हीयाचे विघटन होऊन नवीन राष्ट्रे उदयास आली -

४)पात्र व्यक्तींना २६ यूरोपिय देशांत मुक्तपणे प्रवास करण्याची परवानगी -

५) वैयक्तिक स्वातंत्र्याला महत्वाचे स्थान असलेली प्रातीनिधिक लोकशाही व्यवस्था -

६) युरोपिय संघातील युरो चलन स्वीकारलेल्या देशांच्या आर्थिक व भौगोलिक प्रदेशास असणारे नाव -

७) जी दुसऱ्यांना त्यांच्या प्राधान्य क्रमाच्या इच्छेच्या विरुद्ध वागण्यास भाग पाडते अशी संकल्पना -

८) समाजात भीती निर्माण करून राजकीय धार्मिक आणि वैचारिक उद्दिष्ट्ये पूर्ण करण्याच्या हेतूने चाललविलेला हिंचासार -

९) सरकारी संस्थांना लक्ष्य करीत असलेला दहशतवाद -

१०) अनेक देशांनी मिळून आपले आर्थिक हितसंबंध अधिक दृढ करण्यासाठी तयार केलेला गट-

इ.)गटात न बसणारा शब्द ओळखा व लिहा.

१) युरोझोन मधील देश - अ) फ्रांस ब) स्वीडन क) जर्मनी ड) इटली

२) सार्कचे सदस्य देश - अ) चीन ब)भारत क) पाकिस्तान ड) बांग्लादेश

३) बिम्सटेकचे सदस्य देश - अ) भारत ब) पाकिस्तान क) बांग्लादेश ड) नेपाळ

४) शांघाय सहकार्य संघटनेचे देश - अ) चीन ब) रशिया क) भारत ड) अमेरिका

५) युगोस्लाव्हीयाचे विघटनातून उदयास आलेली राष्ट्र

अ) स्लाव गणराज्य ब)क्रोएशिया क) सर्बिया ड) बोस्निया

6) बांग्लादेश, भारत,भूतान,नेपाळ,श्रीलंका, रशिया

7) भारत,अमेरिका,पाकिस्तान,नेपाळ,भूतान,अफगाणिस्तान

8)चीन, रशिया,कझाकीस्थान,भारत, ताजिकीस्थान

9) फ्रान्स,जर्मनी,बेल्जियम,पाकिस्तान, लक्झेबर्ग, नेदरलँड

10) इंटरनॅशनल कमिटीऑफ, द रेड क्रॉस,मेडिसीन्ससान्सफ्रंटिअरऑक्सफम,बिम्सटेक

11) क्रोएशिया, स्लोवेणिया, सर्बिया स्लाव गणराज्य, बोस्निया

प्रश्न.2. अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा

1)

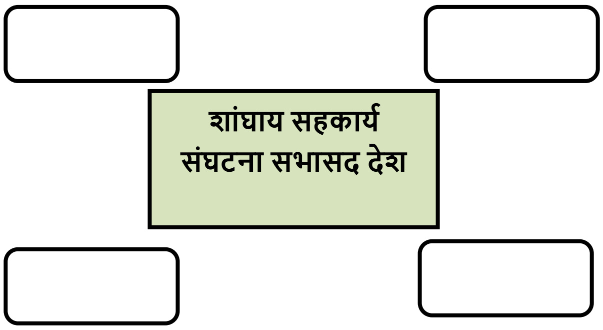

2)

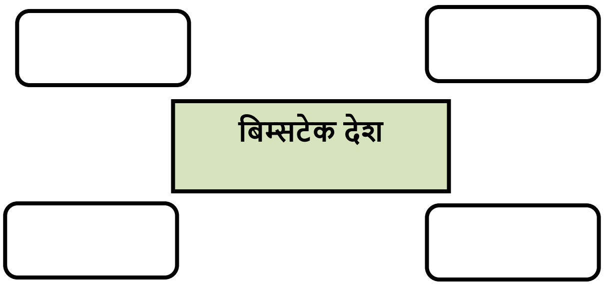

3)

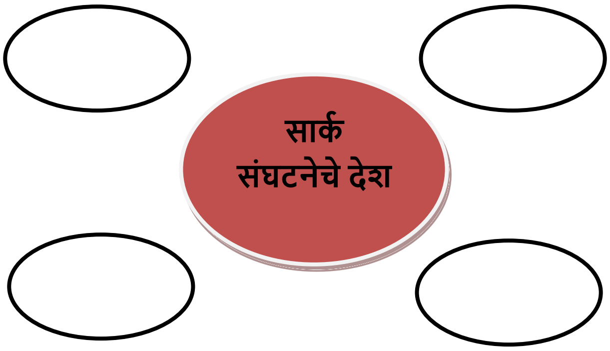

4)

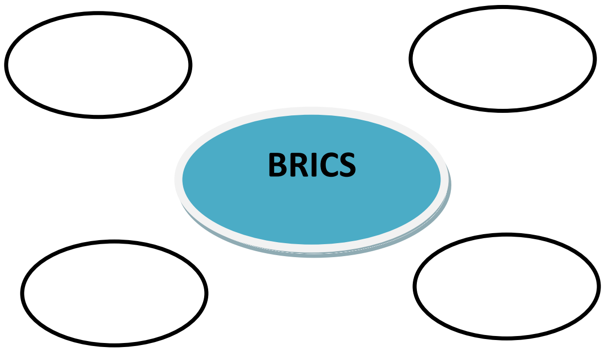

5)

ब) खालील नकाशाचे निरीक्षण करून पुढील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

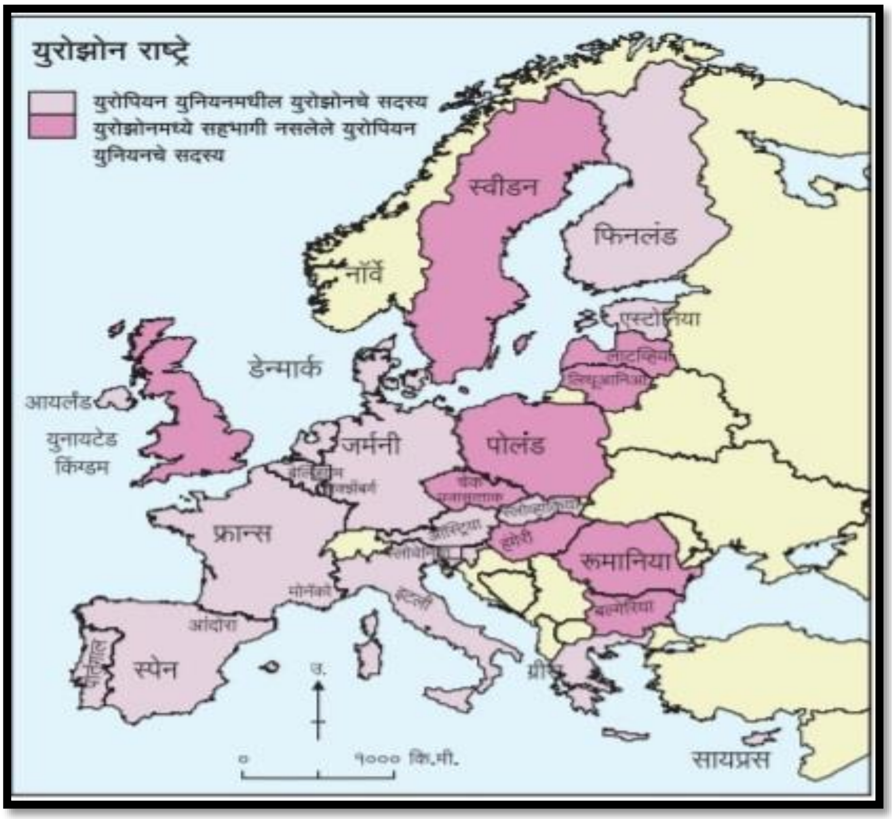

i) युरोपियन युनियनमधील युरोझोनचे सदस्य असणाऱ्या देशांची नावे लिहा.

ii) युरोझोन मध्ये सहभागी नसलेले पण युरोपियन युनियनचे सदस्य असणाऱ्या देशांची नावे लिहा.

iii) फ्रान्स या देशाच्या दक्षिणेला असणाऱ्या एका देशाचे नाव सांगा.

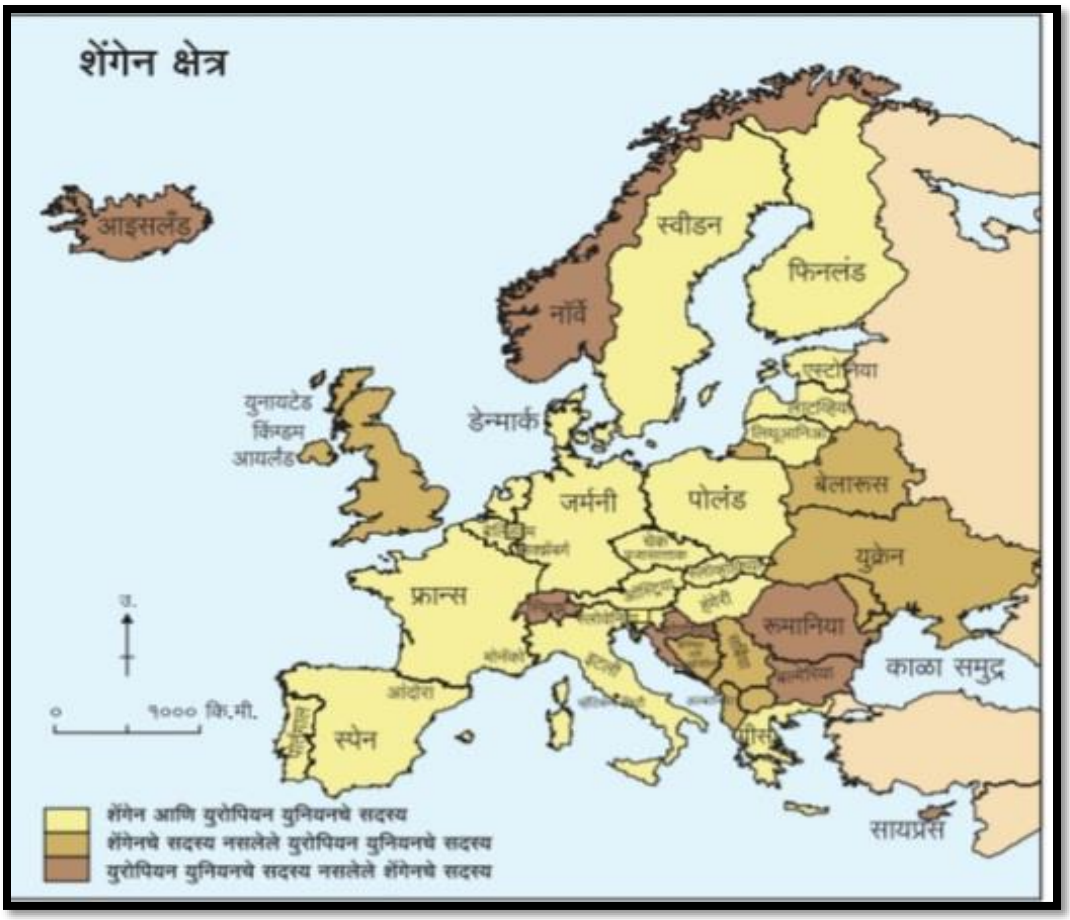

i) शेंगेन आणि युरोपियन युनियनचे सदस्य असणाऱ्या दोन देशांची नावे लिहा.

ii) शेंगेनचे सदस्य नसलेले पण युरोपियन युनियनचे सदस्य असणाऱ्या दोन देशांची नावे लिहा.

iii) युरोपियन युनियन सदस्य नसलेले पण शेंगेन सदस्य असलेले एका देशाचे नाव लिहा.

i) सौदी अरेबिया या देशाच्या उत्तरेस असणाऱ्या दोन राष्ट्रांची नावे सांगा.

ii) इराक देशाच्या दक्षिणेला असणाऱ्या दोन राष्ट्रांची नावे सांगा.

iii) इराण देशाच्या पूर्वेस असणाऱ्या एका देशाचे नाव सांगा.

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1) दक्षिण आशियातील व्यापारासाठी सार्क महत्त्वाचे आहे.

2) मास्त्रीक्त करार युरोपच्या संरक्षणासाठी करण्यात आला.

3) 1980च्या दशकाला मानवतावादी हस्तक्षेपाचा सुवर्णकाळ असे म्हणतात.

4) G20 या संघटनेचा मुख्य उद्देश आर्थिक स्थैर्यबाबत होता.

5) शेंगेन करारामुळे देशांतर्गत व सीमा अंतर्गत प्रवास अधिक सुखरूप झाला.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

1) बहुध्रुवीय व प्रादेशिकतावाद

2) एकध्रुवीयतेचा उदय व मानवतावादी हस्तक्षेप

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा.

1) सोव्हिएत युनियनच्या विघटनानंतर स्वतंत्र झालेल्या देशांची नावे सांगा.

2) संयुक्त राष्ट्र शांतता रक्षक दलाचे योगदान थोडक्यात सांगा.

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) सॉफ्ट पॉवर म्हणजे काय ते सांगून सॉफ्ट पॉवरची उदाहरणे सांगा.

2) युरोपीय महासंघाची रचना विशद करा.

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

1) शीतयुद्धोत्तर काळातील घटनांचा आढावा पुढील मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

अ) नव्या राष्ट्रांचा उदय ब) एकध्रुवीयतेचा उदय

क) मानवी हक्क व मानवतावादी हस्तक्षेप

ड) दहशतवाद ई) बहुध्रुवीयता व प्रादेशिकतावाद

2) पुढील प्रादेशिक संघटनेची माहिती विशद करा.

अ) SAARC ब) BIMSTEC क) SCO

ड) G-20ई) BRICS

❖❖❖

प्रकरण-दुसरे 1991 नंतरच्या महत्त्वाच्या संकल्पनाआणि समस्या : जागतिकीकरण

प्रश्न.1.अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1)........ मध्ये जागतिकीकरण हा शब्द प्रयोग नव्याने आला.

(1990,1991,1992,1995)

2) .... मध्ये जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना झाली.

(1993,1994,1995,1996)

3) जगाच्या अर्थव्यवस्थेचे एकत्रीकरण म्हणजे......

(आधुनिकीकरण,शहरीकरण, औद्योगिकीकरण, जागतिकीकरण)

4)NGO म्हणजे....

i) Non Government office

ii) Non Government Organization

iii) New Government office

iv) Next Group office

5) जैतापूर हे प्रकल्प ...... या राज्यात आहे.

(राजस्थान, गुजरात, केरळ, महाराष्ट्र)

6) CNN ने .... मध्ये भारतात प्रवेश केला.

(1990,1991,1992,1994)

7) इंटरनेटच्या ......च्या साह्याने माहिती गोळा करता येते.

(डॉक इंजिन, हार्डवेअर, सॉफ्टवेअर , सर्च इंजिन)

8) .... या देशाने साम्यवादी बाजारपेठीय अर्थव्यवस्था स्वीकारली.

(भारत, पाकिस्तान, चीन, नेपाळ)

9) पुढील ......सेवा बँकिंग क्षेत्राशी निगडित आहे.

(क्रेडिट कार्ड, पासपोर्ट,टेलिफोन, दूरदर्शन)

10) जागतिकीकरणामुळे आर्थिक क्षेत्रात झालेला बदल म्हणजे....... होय.

(आयात निर्बंध, भांडवल गुंतवणूक, लोकसंख्या वाढ)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

i) टाटा जग्वार लँड रोवर - युनायटेड किंगडम

ii) ONGC - विएतनाम

iii) मायक्रोसॉफ्ट - भारत

iv) नेसले उद्योग - अमेरिका

2)

i) जागतिकीकरण - 1991

ii) जागतिक व्यापार संघटना - 1993

iii) गॅट करार - 1948

3)

i) विप्रो - बहुराष्ट्रीय कंपनी

ii) नेसले - बहुराष्ट्रीय कंपनी

iii) शेती - सेवा क्षेत्र

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) (१) जागतिकीकरणाच्या युगात आर्थिक क्षेत्रातखालील महत्त्वाचे बदल झाले.

(i) भांडवल गुंतवणुकीचा मुक्त संचार

(ii) गॅटची निर्मिती

(iii) ट्रान्स-नॅशनल कंपनीचा उदय

(iv) बौद्धिक संपदा हक्कावर लक्ष केंद्रित

(अ) फक्त i, ii आणि iii बरोबर आहेत.

(ब) फक्त i, ii आणि iv बरोबर आहेत.

(क) फक्त i, iii आणि iv बरोबर आहेत.

(ड) सर्व बरोबर आहेत.

(२) 'साम्यवादी बाजारपेठीय अर्थव्यवस्था' ही

संकल्पना या देशासंदर्भात वापरली जाते.

(अ) भारत (ब) चीन(क) फ्रान्स (ड) अमेरिका

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

1) आंतरराष्ट्रीय व्यापारासंबंधी एकमेव आंतरराष्ट्रीयसंघटना -

2) अनेक देशांत कार्यरत असलेली कंपनी -

3) प्रचंड माल एका देशातून दुस-या देशात घेऊन जाते अशी जहाज -

इ.)गटात न बसणारा शब्द ओळखा व लिहा

1) मोबाईल, सॅटलाईट,इंटरनेट,ग्रामोफोन

2) फेसबूक, ट्विटर, इंस्टाग्राम,गुगल सर्च

3) क्रेडिट कार्ड, डेबिट कार्ड, मनी ट्रान्स्फर, टेलिफोन

4) बजाज, ONGC, डाबर, सिमेन्स

प्रश्न.2. अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा.

1)

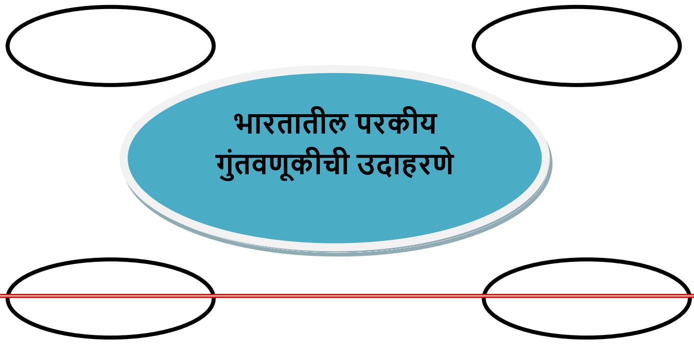

2)

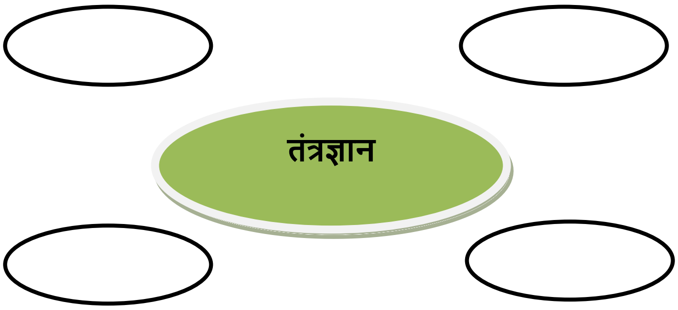

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1) जागतिकीकरणाने बाजारपेठीय अर्थव्यवस्था हीसंकल्पना जाणली.

2) जागतिकीकरणात बिगर सरकारी संस्थांचे महत्त्वकमी झाले आहे.

3) जागतिक व्यापार संघटनेमुळे वस्तूच्या आयातावरील शुल्क निर्बंध करण्यात आले.

4) जागतिकीकरणामुळे तंत्रज्ञानातक्रांती झाली.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा

1)जागतिकीकरण आणि संस्कृती

2) गॅट आणि जागतिक व्यापार संघटना

3) बहुराष्ट्रीय कंपनी आणि ट्रान्स नॅशनल कंपनी

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा.

1) जागतिकीकरणाच्या सकारात्मक आणि नकारात्मक बाजू कोणते आहेत ते स्पष्ट करा.

2) जागतिकीकरणा मुळे बँकिंग क्षेत्रामध्ये झालेले बदल थोडक्यात विशद करा.

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) जागतिकीकरणामुळे राजकीय क्षेत्रात झालेले बदल स्पष्ट करा.

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

1) 'जागतिकीकरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि जागतिकीकरणामुळे आर्थिक क्षेत्रात झालेले बदल पुढील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.

अ) भांडवली गुंतवणुकीचा मुक्तसंचार

ब) व्यापार या संकल्पनेत झालेले बदल

क) ट्रान्स-नॅशनल कंपन्यांचा उदय

प्रकरण - तिसरे 1991नंतरच्या महत्त्वाच्या संकल्पना आणि समस्या

प्रश्न.1.अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) 1972 मध्ये येथे संयुक्त राष्ट्राच्या मानव पर्यावरण विषयक पहिल्यांदाच परिषद भरली.

(न्यूयॉर्क, स्टॉकहोम, जोहान्सबर्ग, शिकागो)

2) ....मध्ये संयुक्त राष्ट्राने ब्रँटलँड कमिशनची स्थापना केली.

(1982,1983,1984,1985)

3) ब्रँटलँड कमिशनने आपला अहवाल........मध्ये संयुक्त राष्ट्र सादर केला.

(1986,1987,1988,1990)

4) रिओ दी जनेरिओ, अर्थ समिट ही परिषद .... मध्ये भरली.

(1991,1992,1993,1994)

5) 2002 मध्ये ....शहरात अर्थ समिट भरली.

(न्यूयॉर्क, स्टॉकहोम, जोहान्सबर्ग, शिकागो)

6) 2012 मध्ये......... येथे शाश्वत विकासासंदर्भात पुन्हा एकदा परिषद आयोजित केली.

(न्यूयॉर्क, स्टॉकहोम, जोहान्सबर्ग, रिओ)

7) संयुक्त राष्ट्राच्या राष्ट्र सदस्यांनी एकत्र येऊन सहस्त्रक जाहीरनामा ..... मध्ये घोषित केला.

(2000, 2001, 2002, 2003)

8) .... दशकात हरित क्रांती घडली.

(1960, 1970,1980,1990)

9) प्रधानमंत्री ग्रामीण आवास योजना .... मध्ये लागू झाली.

(1984,1985,1986,1988)

10) .... नंतर महिला सक्षमीकरण ही संकल्पना तत्वतः मानली जाऊ लागली.

(1950, 1960,1970,1980)

11) सन .... मध्ये संयुक्त राष्ट्राचे स्त्रियांसाठीचे दशक सुरू झाले.

(1975, 1976, 1977, 1978)

12) .... मध्ये केंद्रीय सामाजिक कल्याण मंडळाची (CSWB) स्थापना करण्यात आली.

(1950, 1953,1956,1959)

13) .... च्या दशकात कल्याणकारी योजना म्हणून शिक्षणावर भर देण्यात आला.

(1940, 1960,1980,1990)

14) भारतातील महिलांची स्थिती सुधारण्यासाठी एक समिती नेमण्यात आली, समितीने एक अहवाल सादर केला, त्या अहवालाला शीर्षक असे देण्यात आले.

(Towards Equality, Tomorrow Equity , Together Equality, Trend Tomorrow)

15) 1990 मध्ये विकासाची जागा .... ने घेतली.

(आधुनिकीकरण, जागतिकीकरण, सक्षमीकरण, औद्योगीकरण)

16) .... घटनादुरुस्तीमुळे महिलांना स्थानिक स्वराज्य संस्थेमध्ये आरक्षण देण्यात आले.

(73 व 74, 75 व 74, 76 व 75, 78व 79)

17) ....मध्ये भारत सरकारने महिला व बाल कल्याण विभाग स्वतंत्रपणे सुरू केला.

(2005, 2006, 2007, 2008)

18) निती आयोगाची स्थापना .... मध्ये झाली.

(2015, 2016, 2017, 2018)

19) भारतात घरगुती हिंसाचार प्रतिबंधक कायदा ...... मध्ये लागू करण्यात आला.

(2005,2006,2007,2008)

20) भारतात महिलांकरिता लैंगिक छळ विधेयक मध्ये ...... संमत झाले

(2012, 2013, 2014, 2015)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

i) हवामान बदल - पर्यावरणीय समस्या

ii) स्थलांतर - भारतातील गरिबी

iii) आर्थिक असमानता - जागतिकीकरण

2)

i) स्टॉकहोम परिषद - 1971

ii) ब्रँटलँड कमिशन अहवाल - 1987

iii) जोहान्सबर्ग परिषद - 2002

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा

(१) रिओ दी जानेरिओ अर्थ समिट (१९९२) यावरलक्ष केंद्रित करतो.

(अ) पर्यावरण आणि विकास

(ब) आण्विक प्रसारबंदी

(क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार

(ड) लिंगभाव निगडित समस्या

(२) आज भारताचा लिंगभाव निगडित दृष्टिकोनयावर लक्ष केंद्रित करतो.

(अ) शिक्षण

(ब) लोककल्याण

(क) विकास

(ड) सक्षमीकरण

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

1) जास्त उत्पन्न देणाऱ्या जातीच्या बियाणांचाविकास सिंचन पद्धतीचा विस्तार -

2) भारतीय सरकारचा विचारगट म्हणून काम करणे

व सरकारला निर्देशक आणि धोरणात्मक सल्लेदेते -

3) मानवाच्या सभोवताली असणाऱ्या नैसर्गिक घटकाला म्हणतात -

इ.)गटात न बसणारा शब्द ओळखा व लिहा.

1) जवाहर ग्रामसमृद्धि योजना,जलयुक्त शिवार योजना, प्रधानमंत्री ग्रामीणआवास योजना, प्रधानमंत्री कौशल्य विकास योजना

2) स्त्रीयांचे लैंगिकछळ विधयेक (2013),घरगुती हिंसाचार प्रतिबंधक कायदा(2005), मुस्लिम महिला

कायदा(2019),देवदासी प्रथा निर्मूलन कायदा (2005)

3) हवामान बदल, जमिनीची धूप, लोकसंख्या वाढ, जैवविविधतेचा ऱ्हास

प्रश्न.2.अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा

1)

2)

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1)नियोजन आयोगाची निर्मिती कृषी विकासालाप्रोत्साहन देण्यासाठी झाली.

2) राष्ट्रीय महिला आयोगाची स्थापना महिला हक्कसंरक्षणासाठी करण्यात आली.

3) सक्षमीकरणामुळे दुर्बल घटकांचा विकास होतो.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा

1) पर्यावरण आणि शाश्वत विकास

2) महिला सक्षमीकरण आणि गरीबी

3) पर्यावरणीय समस्या आणि संयुक्त राष्ट्रांचे प्रयत्न

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा

1) पर्यावरण संरक्षण ही काळाची गरज आहे.

2) हरित क्रांती म्हणजे काय

3) सक्षमीकरण म्हणजे काय.

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) पर्यावरणीय समस्या बद्दल सविस्तर लिहा.

2) संयुक्त राष्ट्र संघटनेने पर्यावरण आणि शाश्वत विकास संदर्भात राबवलेल्या उपक्रमाबद्दल सविस्तर लिहा.

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या

आधारे स्पष्ट करा.

1) भारतातील महिलांची स्थिती

(अ) आर्थिक असमानता (ब) तस्करी व शोषण

(क) साक्षरतेचे प्रमाण (ड) राजकीय प्रतिनिधित्व

2) भारतातील महिला सक्षमीकरणाचे उपाय याबाबत चर्चा करा

अ)भारतातील लोकशाही कायदे व धोरण

ब) विकासावर भर

क) महिला सक्षमीकरणावर भर

ड) सरकारचा कल्याणकारी दृष्टिकोन

इ) 2016 चे महिला धोरण

❖❖❖

प्रकरण- चौथे समकालीन भारत :शांतता स्थैर्य आणि राष्ट्रीय एकात्मता

प्रश्न.1.अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1)विविधतेत एकता हे महत्त्वपूर्ण भारतीय मूल्य याच्याशी निगडित आहे -

(पंचायती राज, राष्ट्रीय एकात्मता, राष्ट्रही संकल्पना, Melting pot ही संकल्पना)

2)चारू मुजुमदार यांच्याशी निगडित आहेत-

(JKLFनक्षलवादी चळवळ, हिजबुल मुजाहिद्दीन, आसाम तेल कोंडी)

3) राजीव गांधी यांची हत्या.........मध्ये झाली.

(1988,1989, 1991, 1992)

4) पहिले भारत-पाकिस्तान युद्ध .... मध्ये झाले.

(1947-1948, 1948-1949, 1949-1950)

05) सार्वजनिक सुव्यवस्था, स्थैर्य आणि शांतता यांसाठी... समाज अभिप्रेत असतो.

(आनंदी, स्थिर, सुसंवादी, शांततामय)

06) .... हा एकीच्या भावनेने बांधलेला एक समुदाय आहे.

(राष्ट्र, राज्य, समाज, सरकार)

07)राष्ट्रवाद ही...... अस्मिता निर्माण होण्याची भावना आहे.

(राष्ट्र, राज्य,समाज, राजकीय)

08) ....चा मूळ हेतू देशाचे संरक्षण हा आहे

(सरकार, समाजा, राज्य, राष्ट्र)

09)...... च्या संकल्पनेचा राष्ट्र उभारणीशी अत्यंत जवळचा संबंध आहे.

(एकीच्या भावनेने, राष्ट्रीय एकात्मते, राष्ट्रवाद)

10).........समाजात शांतता आणि सुव्यवस्था प्रस्थापित करते.

(राज्य, शासन,संघटना, जनता)

11) राष्ट्रीय एकात्मतेची समस्या........

(सार्वत्रिक, राष्ट्रीय,वैयक्तिक , प्रादेशिक)

12). राष्ट्रीय एकात्मता म्हणजे.......नव्हे.

(सार्वत्रिक, एकजिनसीपणा,एकता, एकसंघ)

13) संरचनात्मक अखंडत्व आणण्यासाठी........ प्रक्रियेतून प्रयत्न करावे लागले.

(संवैधानिक,राजकीय,एकसंध, एकतेच्या)

14) लोकशाही आणि राष्ट्रीय एकीकरण हे एकमेकांना........ होत.

(समान, विषम, एकसंध, पूरक)

15)विविध गटांचा शासनामधील सहभाग लोकशाहीमुळे शक्य झाला.

(प्रातिनिधिक संसदीय, एकत्र,अध्यक्षीय)

16) संविधानाने प्रबल केंद्रशासनासहित....... व्यवस्था स्वीकारली.

(अध्यक्षीय,संघराज्य, प्रातिनिधिक, संसदीय)

17) सांस्कृतिक ओळख निर्माण करण्यात महत्त्वाचे स्थान .... ला आहे.

(रांगा, भूप्रदेश, कले, भाषे)

18)..........साली पहिली राष्ट्रीय एकात्मता परिषद घेण्यात आली.

(1960,1972, 1961,1984)

19) मधून केलेल्या खलिस्तानच्या मागणीने आणखी एक मोठे संकट उभे राहिले.

(पंजाब,हरियाणा,आंध्रप्रदेश, गोवा)

20) च्या दशकात भारतात आर्थिक स्थित्यंतर झाले.

(1989, 1990, 1991, 1995)

21) अमानुल्ला खान यांनी पाकव्याप्त काश्मीरमध्ये Plebiscite Front ची स्थापना...... मध्ये केली.

(1961,1965,1969,1970)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

i) पंडित. नेहरू - Discovery of India

ii) आसाम मधील तेल कोंडी - 1986,

iii) राजीव गांधींची हत्या - 1991

2)

i) इंदिरा गांधींची हत्या - शीख दहशतवादी

ii) बाबरी मशीद - 1994

iii) मुंबई दंगल - 1993

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) राज्याची महत्त्वाची भूमिका म्हणजे -

i]आर्थिक प्रगती ii]शासन i]धर्मनिरपेक्षता iv]लोककल्याण आणि राष्ट्रउभारणी

अ] फक्त i, i आणि iii बरोबर ब]फक्त i, ii आणि iv बरोबरक]फक्त i, iii आणि iv बरोबर

2)नक्षलवादी चळवळीची मुळे तेलंगणा चळवळीत सापडतात.कारण-

अ] शेतकऱ्यांच्या सरंजामशाही विरुद्धच्या चळवळीला विरोध केला

ब] पाहिल्यादांच भारतीय कम्युनिस्टांनी पाठिंबा दिला होता.

क] तेथील आदिवासी लोकांचे समर्थन करत होते

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

1) समाजात भीती / घबराट / धास्ती निर्माण

करण्यासाठी हिंसाचाराचा केलेला वापर -

2) लोकांचा राज्याच्या निर्णय प्रक्रियेतील सहभाग

इ.)गटात न बसणारा शब्द ओळखा व लिहा.

1) दहशतवाद, नक्षलवाद, राष्ट्रवाद, उग्रवाद

2) राष्ट्रगीत,राष्ट्रीय नेता,राष्ट्रीय पक्षी, राष्ट्रीय प्राणी

3) IAS , IPS STI, IFS

प्रश्न.2.अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा.

1)

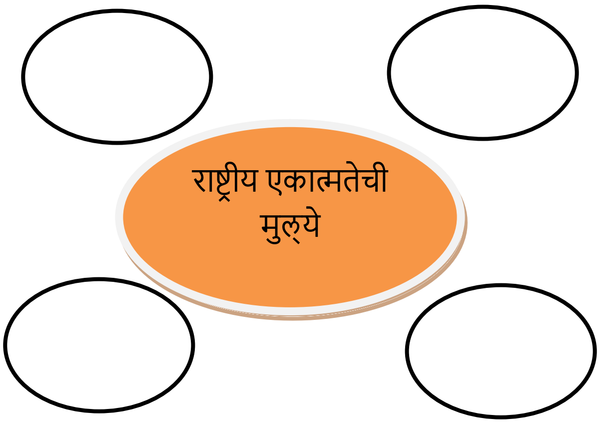

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1)राष्ट्रीय एकात्मता प्रस्थापित करण्यासाठी आणिसमाज परिवर्तनासाठी लोकशाही आवश्यकआहे.

2)भारतीय स्वातंत्र्य चळवळ राष्ट्रीय एकात्मतेसपोषक ठरली.

3) दहशतवाद हा देशाच्या प्रगतीला पोषक ठरतो.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

1) राष्ट्रीय एकता आणि प्रादेशिक अस्मिता

2) राज्याची भूमिका व राष्ट्रीय एकात्मता

3) नक्षलवाद व राष्ट्रीय एकात्मता

4) जम्मू-काश्मीर प्रश्न व फुटीरतावाद

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा.

1) भारताची विविधता थोडक्यात स्पष्ट करा.

2) उग्रवाद म्हणजे काय

3) दहशतवाद म्हणजे काय

4) नक्षलवाद म्हणजे काय

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) राष्ट्रीय एकात्मते समोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

2) राष्ट्रीय एकात्मता टिकवण्यासाठी राज्याची भूमिका

3) समकालीन भारतामध्ये झालेल्या दहशतवादी कारवाई बद्दल सविस्तर लिहा.

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

1) राष्ट्रीय एकात्मतेची मूल्य विशद करा.

अ) समान नागरिकत्व ब) विविधतेत एकता

क) धर्मनिरपेक्षता ड) सामाजिक आर्थिक व राजकीय न्याय ई) समानता

❖❖❖

प्रकरण - पाचवे समकालीन भारत : सुशासन

प्रश्न.1.अ)कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) नागरिकांना जन्म दाखला व मृत्यू दाखला तयार करून देण्याची जबाबदारी.... वर असते.

(लोकसभा,राज्यसभा, महानगरपालिका,दवाखाने)

2) लोकपाल ही संकल्पना .....येथून घेण्यात आली.

(अमेरिका, युनायटेड किंग्डम, स्वीडन, रशिया)

3) नागरिकाची सनद ही संकल्पना याचा भाग आहे -

(POSDCORB, विकास प्रशासन, सुशासन, बिगर सरकारी उपक्रम)

4) आपण नागरिक म्हणून........यंत्रणेच्या दैनंदिन संपर्कात येते.

(राज्याच्या विकास, प्रशासकीय, लोकप्रशान)

5) भारतात........पासून प्रशासकीय संस्थांच्या कामगिरीवर भर दिला जाऊ लाग

(1960, 1970, 1980,1990)

6)शासनाव्यतिरिक्त अनेक बिगरशासकीय घटक, स्वयंसेवी संस्था या ....साठी साहाय्यकारी भूमिका बजावताना दिसतात.

(सुप्रशान,विकास प्रशासन,प्रशासन, लोकप्रशासन)

7) प्रशासन ही शासनापेक्षा ....

(मर्यादित,व्यापक,संकुचित,विस्तारित)

8) प्रशासनाच्या संकल्पनेचे उद्दिष्ट नागरिकांवर लक्ष केंद्रित करून ..... संस्थांची कामगिरी सुधारणे हे आहे.

(सार्वजनिक, राष्ट्रीय, सार्वत्रिक, खाजगी)

9) ....म्हणजेच देशाच्या सर्वोच्च कायद्याचे राज्य हे सुशासनाचे दुसरे महत्त्वाचे मूल्य आहे.

(उद्देशपत्रिका, मूलभूत हक्क, संविधान ,नियम)

10) .... या मूल्यामुळे गुप्ततेच्या प्रक्रियेला आव्हान मिळाले आहे.

(पारदर्शकता , सहभागात्मक, प्रतिसादात्मक, सहमतीदर्शक)

11) ......पासून भारतात माहितीचा अधिकार कायदा लागू करण्यात आला.

(2004, 2005, 2006 , 2010)

12) सुशासनामध्ये समाजातील विविध घटकांमध्ये.... होणे अभिप्रेत आहे.

(प्रतिसाद , सहभाग, देवाण-घेवाण,सुसंवाद)

13) द लोकपाल अँड लोकायुक्त अ‍ॅक्ट २०१३ हा कायदा ....मध्ये लागू झाला.

(2014, 2016, 2017, 2018)

14) स्वीडनमध्ये लोकपाल या कार्यालयास....... असे म्हणतात.

(POSDCORB, ई-गव्हर्नन्स, प्रिन्स, ऑम्बुडसमन)

15) .... हे भारतातील पहिले राज्य आहे जिथे

लोकायुक्त ही संकल्पना राबवली गेली आहे.

(राजस्थान, हरियाणा, महाराष्ट्र, पंजाब)

16) ....साली महाराष्ट्र लोकायुक्त संस्था अस्तित्वात आली

(1965 , 1972, 1974 ,1982)

17) नागरिकांची सनद ही संकल्पना नागरिक हा......... असून शासनसंस्था या नागरिकांची सेवा करण्यासाठी आहेत

(सेवक, उत्तरदायी, नोकर, मालक)

18) राज्यशासन आणि केंद्रशासन यांनी....... संदर्भात अनेक पुढाकार घेतले आहेत.

(ई-प्रशासन, ई-गव्हर्नन्स, ई- नेटवर्क, ई-विकास)

19) भारत सरकारने पहिले लोकपाल म्हणून

पिनकीचंद्र घोष यांची .... मध्ये निवड केली.

(2016, 2017, 2018, 2019)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

i) IAS - भारतीय प्रशासकीय सेवा

ii) IPS - भारतीय पब्लिक सेवा

iii) IFS - भारतीय फॉरेस्ट सेवा

2)

i) माहितीच्या अधिकाराचा कायदा आणि अधिनियम-२००६

ii) महाराष्ट्र सार्वजनिक अभिलेख कायदा- २००५

iii)महाराष्ट्र कार्यालयीन कर्तव्यात दिरंगाई प्रतिबंधक कायदा-२००५

iv) महाराष्ट्र नागरिकांसाठी सेवेची हमी देणारा कायदा-२०१५

3)

i) राष्ट्रीय अनुसूचीत जमाती-हिरावून घेतलेल्या आधिकाराची चौकट

ii)राष्ट्रीय अनुसूचीत जाती-संरक्षक उपाययोजना

iii)राष्ट्रीय मानवाधिकार-प्रतिष्ठेच्या अधिकारचे संरक्षण

iv) राष्ट्रीय ग्राहक वाद निवारण-ग्राहकांच्या वादाचे निवारण

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) ई-प्रशासनामध्ये माहिती आणि संपर्क तंत्रज्ञान क्षेत्रातील क्रांती उपयोगी आहे. कारण-

i) माहितीवर स्वहस्ते प्रक्रिया करण्याच्या पद्धतीपेक्षा वेगवानपणे प्रक्रिया करता येणे सुलभ झाले आहे.

ii) राज्यशासन आणि केंद्रशासन यांच्यामध्ये कार्याचे व्याप वाढले आहे

iii) प्रशासन गुंतागुंतीचे आणि वैविध्यपूर्ण बनेल आहे.

2)राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची भूमिका-

i.जीविताचा हक्क ii.स्वातंत्र्याचा हक्क

iii आर्थिक विकासात चालना

iv.समता आणि आर्थिक प्रतिष्ठेच्या अधिकाराच्या संरक्षणासाठी कार्य करणे

आफक्त i, ii आणि ii बरोबर आहेत ब]फक्त i, iii आणि iv बरोबर

क]फक्त i, ii आणि iv बरोबर

3) लोकपाल व लोकायुक्त संस्थांची स्थापना करण्यात आली कारण -

i) राजकीय पुढाऱ्यांना मदत करण्यासाठी

ii) मनामध्ये द्वेष निर्माण करण्यासाठी

iii) देशातील भ्रष्टाचार नष्ट करण्यासाठी

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

1) शासकीय अधिकाऱ्याच्या विरोधातील तक्रारीची चौकशी करणारी व्यक्ती -

2) लोकशाहीमध्ये लोकांचा सहभाग -

3) माहिती आणि तंत्रज्ञानमुळे शासकीय प्रक्रिया जलद झाली -

इ.)गटात न बसणारा शब्द ओळखा व लिहा.

1) सहभागात्मक, उत्तरदायित्व, पारदर्शकता, भ्रष्टाचार

2) कायदे मंडळ, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, नोकरशाही

2.अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा.

1)

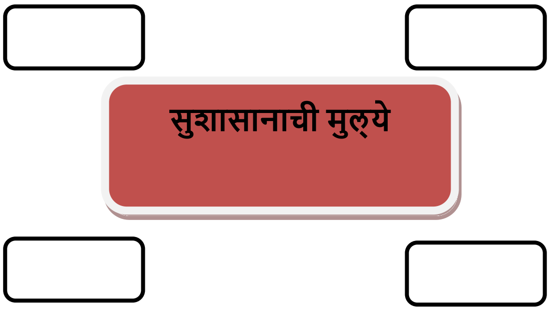

2)

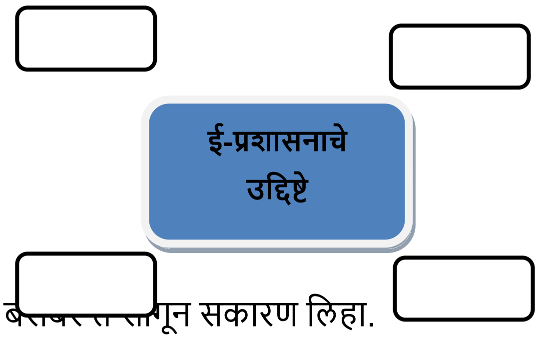

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1)राजकीय कार्यकारी प्रमुखांविरोधात लोकायुक्तचौकशी करू शकतात.

2) सुशासनामध्ये नैसर्गिक संसाधनांचा कुशलतेनेवापर केला जातो.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

1) लोकपाल आणि ई-प्रशासन

2) सुशासन आणि ई-प्रशासन

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा.

1) नागरिकांची सनद थोडक्यात स्पष्ट करा

2) लोकायुक्त याबद्दल थोडक्यात मत मांडा

3) माहितीचा अधिकार थोडक्यात सांगा

4) लोकपाल याबद्दल थोडक्यात सांगा.

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) समाजातील दुर्बल घटकांच्या विकासासाठी निर्माण केलेल्या आयोगाची सविस्तर माहिती लिहा.

2) ई-प्रशासनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

1) सुशासन म्हणजे काय? ते सांगून सुशासनाची विविध मूल्य स्पष्ट करा.

अ) सहमतीदर्शक ब) उत्तरदायित्व

क) प्रतिसादात्मक ड) पारदर्शकता

❖❖❖

प्रकरण- सहावे : भारत आणि जग

प्रश्न.1.अ) कंसातील योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) भारतीय संविधानाच्या ....भागामध्ये मार्गदर्शक तत्त्वांचा समावेश केला आहे.

(तिसऱ्या , चौथ्या, पाचव्या , सहाव्या)

2) अलिप्ततावादी राष्ट्राची पहिली शिखर परिषद ...... येथे भरली.

(न्यूयॉर्क ,स्वीडन, बेलग्रेड ,टोकियो)

3) अलिप्ततावादी राष्ट्राची पहिली शिखर परिषद ....मध्ये आयोजित करण्यात आली.

(1961,1962,1963,1965)

4) NATO हा लष्करी करार... ..... मध्ये केला.

(1948, 1949, 1950, 1951)

5) अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष .... यांनी भारताच्या स्वातंत्र्याच्या मागणीला पाठिंबा दर्शविला.

(जॉर्ज बुश, रुझवेल्ट, चर्चिल, जोसेफ नाय)

6) .... मध्य भारतीय संसदेवर दहशतवाद्यांनी हल्ला केला.

(2001, 2002, 2003, 2004)

7) .... मध्ये भारत सोवियत मैत्री करार करण्यात आला.

(1971, 1972, 1973, 1974)

8) .... मध्ये चीनमध्ये कम्युनिस्ट क्रांती झाली.

(1948, 1949, 1950, 1951)

9) ईशान्येकडील .... म्हणजेच आजचा अरुणाचल प्रदेश.

(नफा, नाटो, लेफा, नेफा)

10) .... मध्ये झालेल्या भारत-चीन युद्धात भारताचा पराभव झाला.

(1961,1962,1963,1964)

11) .... यांना भारतात राजकीय आश्रय देण्यावरून चिनने भारताविरुद्ध टीका केली.

(किंग सोंग शो, दलाई लामा, मिखाईल ,नेल्सन)

12) .... बांगलादेशाची निर्मिती झाली.

(1970, 1971, 1972, 1973)

13) श्रीलंकेचे राष्ट्राध्यक्ष जयवर्धने यांच्या विनंतीवरून भारताने ....मध्ये श्रीलंकेत शांतीसेना पाठविले.

(1985, 1986, 1987, 1988)

14) भारत - आफ्रिका शिखर परिषद 2015 मध्ये ....येथे आयोजित करण्यात आली होती.

(जोहान्सबर्ग , रिओ, नवी दिल्ली, मुंबई)

15) IORA या संकल्पनेचा जन्म ...... मध्ये झाला.

(मार्च,1996, मार्च1997, मार्च 1998, मार्च 1999)

16) भारत-बांगलादेश फराक्का करार ...... मध्ये झाला.

(1994, 1995, 1996, 1997)

ब) खालीलपैकी प्रत्येक गटातील चुकीची जोडी दुरुस्त करून पुन्हा लिहा.

1)

i) NATO - युरोप

ii) ANZUS - आफ्रिका

iii)SEATO - दक्षिण पूर्व आशिया

iv) CINTO - पश्चिम अशिया

2)

i) भारत-पाक युद्ध - 1947

ii) शिमला करार - 1976

iii) लाहोर करार - 1999

iv) भारत-पाक युद्ध - 1965

क) योग्य पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा.

1) अलिप्ततावादाचा गाभा हा आहे.

(अ) जागतिक घडामोडींचे स्वतंत्र आकलन

(ब) शीतयुद्धात सहभाग

(क) लोकशाही समाजवाद एक धोरण

(ड) प्रादेशिकतावादाचे धोरण

2) भारताने नदी पाणी वाटपाबाबत फराक्का करार .... या देशाबरोबर केला आहे

(अ) बांगलादेश (ब) पाकिस्तान(क) चीन (ड) नेपाळ

ड) दिलेल्या विधानासाठी समर्पक संकल्पना लिहा.

1) नेपाळ, सिक्कीम, भूतान या राज्यांना म्हणतात -

2) चीन आणि भारत यांच्यातील सीमालगतचा व्यापार-

3) चीनचा व्यापाराच्या दृष्टीने महत्वकांक्षी प्रकल्प-

2.अ) पुढील संकल्पना चित्र पूर्ण करा

प्रश्न.3) खालील विधाने चूक की बरोबर ते सांगून सकारण लिहा.

1) म्यानमार हा भारताचा पारंपरिक मित्र आहे.

2)१९९० नंतर बदललेल्या जागतिक व्यवस्थेत

दहशतवादाचा मुद्दा ऐरणीवर आला आहे.

3) सागरमाला या योजनेत रस्त्यांचा व्यापकविकास अभिप्रेत आहे.

प्रश्न.4) खालील विधानाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

1) भारत-पाक युद्ध आणि बांगलादेशाची निर्मिती

2) परराष्ट्र संबंध आणि अलिप्ततावादी धोरण

प्रश्न.5) खालील विषयावर तुमचे मत 25 ते 30 शब्दात मांडा

1) हिंदी महासागरात भारताची भूमिका.

2) भारत-पाकिस्तान परराष्ट्र संबंध

3) भारत-चीन संबंधांवर थोडक्यात चर्चा करा

4) रशिया भारताचा मित्र यावर तुमचे मत मांडा

प्रश्न.6) खालील प्रश्नांची उत्तरे 80 ते 100 शब्दात लिहा.

1) भारत-आफ्रिका संबंधांवर सविस्तर लिहा.

2) भारत अमेरिका संबंधांवर सविस्तर लिहा.

3) परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे व तत्त्वे विशद करा.

प्रश्न.7) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 150 ते 200 शब्दात दिलेल्या मुद्द्याच्या आधारे स्पष्ट करा.

1) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाला प्रभावित करणारे घटक

पुढील मुद्द्यांच्या आधारे सविस्तर लिहा.

(अ) भौगोलिक घटक (ब) ऐतिहासिक घटक

(क) आर्थिक घटक (ड) राजकीय घटक

(इ) आंतरराष्ट्रीय व्यवस्था